

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31.05.1993, sp. zn. 1 Cao 40/93, ECLI:CZ:VSPH:1993:1.CAO.40.1993.1

Číslo: 4/1995

Právní věta: Nárok na invalidní zaopatřovací požitky podle ustanovení zákona č. 164/1946 Sb. nebyl podmíněn existencí invalidity, nýbrž ztrátou nebo snížením výdělečné schopnosti. Poživatel invalidních zaopatřovacích požitků splňoval podmínky pro zařazení do I. skupiny účastníků odboje, byl-li mu tento důchod před 1.1.1957 přiznán pro ztrátu výdělečné schopnosti aspoň o 65 %, takže od 1.1.1957 se tyto invalidní zaopatřovací požitky považují za invalidní důchod za dalšího předpokladu, že invalidita vznikla uvedeným kvalifikovaným způsobem a trvala, byť i jen v rozsahu částečné invalidity, až do vzniku nároku na důchod.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 31.05.1993

Spisová značka: 1 Cao 40/93

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Důchod

Předpisy: 164/1946 Sb. 100/1988 Sb. § 59 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozhodnutím bývalého Úřadu důchodového zabezpečení v Praze z 29.3.1991 byl upraven navrhovatel od 15.10.1987 invalidní důchod podle ustanovení § 56 zákona č. 121/1975 Sb. na 1240 Kč měsíčně s tím, že od října 1988 mu náleží invalidní důchod v částce 1410 Kč měsíčně, od října 1990 v částce 1551 Kč měsíčně a od března 1991 v částce 1741 Kč. Invalidní důchod mu byl upraven na minimální výši důchodu účastníka odboje IV. skupiny.

V opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí navrhovatel namítal, že mu orgán sociálního zabezpečení 20 let neoprávněně krátil invalidní důchod. Ten mu byl původně vyměřen v roce 1970 jako účastníku odboje I. skupiny a následně v roce 1971 mu byl upraven pouze na invalidní důchod pracovníka, který nepožívá výhod důchodového zabezpečení účastníka odboje. V roce 1990 mu Ministerstvo národní obrany v Praze vydalo osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. Invalidní důchod mu však byl od 15.10.1987 upraven jen na minimální výši důchodu účastníka odboje IV. skupiny, nikoli účastníka odboje I. skupiny, a nikoli za celou dobu od odnětí invalidního důchodu účastníka odboje I. skupiny, tedy již od roku 1971.

Krajský soud v Brně přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení zrušil a věc mu vrátil

k dalšímu řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z výpovědi navrhovatele jako účastníka řízení, z obsahu jeho dávkového spisu, z obsahu spisu Krajského soudu v Brně sp. zn.14 C 37/1974 a z posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, pracoviště v B., ze dne 6.1.1992. Provedenými důkazy, zejména osvědčením vydaným podle ustanovení § 8 zákona č. 255/1946 Sb. 21.8.1990 Ministerstvem národní obrany, jehož správnost v tomto řízení nelze přezkoumávat, vzal za prokázáno, že navrhovatel byl účastníkem domácího odboje od 1.12.1944 do 18.4.1945. Na základě tohoto nového platného dokladu je navrhovatel zařazen do IV. skupiny účastníků odboje. Provedenými důkazy lze dále dovodit, že navrhovatel se stal invalidním, případně částečně invalidním v boji, jak má na zřeteli ustanovení § 59 odst. 2 písm. a) bod 4 zákona č. 100/1988 Sb., avšak tato invalidita (částečná invalidita) netrvala do vzniku nároku na tyto důchody. V tomto směru vycházel soud prvního stupně z posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v B. ze 6.1.1992, který považuje za objektivní, a dále z výpovědi navrhovatele a listinných důkazů založených v jeho dávkovém spise o stanovení ztráty výdělečné schopnosti navrhovatele v roce 1947 na 40 % a v roce 1952 již jen na 30 %. Částečně invalidním se navrhovatel stal v roce 1967 a invalidním v roce 1970. S ohledem na výkon jeho zaměstnání po roce 1945 nelze nepřetržitost invalidity (částečné invalidity) utrpěné v boji prokázat do roku 1967 a posléze do roku 1970. Protože orgán sociálního zabezpečení přezkoumávaným rozhodnutím sice navrhovateli upravil od 15.10.1987 invalidní důchod na minimální výši důchodu účastníka odboje čtvrté skupiny, neaplikoval však ustanovení § 63 odst. 4 zákona č. 100/1988 Sb., zrušil soud prvního stupně toto rozhodnutí a věc vrátil orgánu sociálního zabezpečení. Toho pak zavázal právním názorem, aby upravil navrhovateli invalidní důchod ve smyslu ustanovení § 63 odst. 4 v souvislosti s ustanovením § 30 odst. 7 zákona č. 100/1988 Sb., protože jeho invalidita vznikla v souvislosti s odbojovou činností.

V odvolání navrhovatel opakoval námitky uvedené již v opravném prostředku proti rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení, zejména, že jeho invalidita vznikla v boji za války a existuje doposud, že v průběhu let předložil orgánu sociálního zabezpečení i soudu řadu písemností, včetně osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., a tyto písemnosti se ztratily. Dále napadal závěry soudu prvního stupně o tom, že po roce 1945 vykonával více kvalifikovaná zaměstnání než před válečným zraněním, a namítal, že se tak dělo vždy jen krátce, když „něco založil a uvedl do chodu“ a poté byl propuštěn. Pokud by nedošlo k jeho válečnému zranění a následné invaliditě, mohl v původním zaměstnání vykonávat i vyšší funkce.

Vrchní soud v Praze svým rozsudkem zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Navrhovateli byl přiznán od 5.4.1967 částečný invalidní důchod a od 2.10.1970 invalidní důchod účastníka odboje. Od 6. 3.1971 mu byl invalidní důchod upraven na důchod pracovníka, který nepožívá výhod důchodového zabezpečení účastníka odboje. K posléze uvedené úpravě došlo proto, že Ministerstvo národní obrany, komise pro vydání osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., zrušila svým opatřením ze dne 31.7.1974 platnost osvědčení č. j. 18672/Kleg. -1947, které bylo vydáno navrhovateli podle ustanovení § 8 zákona č. 255/1946 Sb., a téhož dne prohlásila za neplatné potvrzení č. j. 58674-Gr-84/1946 o tom, že navrhovatel je československým partyzánem. Dne 5.9.1990 podal navrhovatel u České správy sociálního zabezpečení žádost o úpravu důchodu účastníka odboje a k ní připojil osvědčení vydané dne 21.8.1990 Federálním ministerstvem národní obrany podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb., č. j.191179/1980, z něhož vyplývá, že navrhovatel je účastníkem národního boje za osvobození - účastníkem domácího hnutí od 1.12.1944 do 18. 4.1945. Česká správa sociálního zabezpečení přezkoumávaným rozhodnutím upravila invalidní důchod navrhovatele na minimální výši důchodu účastníka odboje IV. skupiny od 15.10.1987. Pro účely důchodového zabezpečení lze navrhovatele na základě shora citovaného osvědčení zařadit do IV. skupiny účastníků odboje, protože jeho odbojová činnost trvala po dobu kratší než jeden rok.

Podle ustanovení § 85 písm. b) zákona č. 582/1991 Sb. se v řízení ve věcech důchodového zabezpečení prokazují doby odbojové činnosti a polní služby potvrzením vydaným příslušným vojenským orgánem. Podle ustanovení § 59 odst. 1 zákona č. 100/1988 Sb. účastníky odboje jsou občané, kteří podle potvrzení příslušného vojenského orgánu splňují podmínky stanovené zákonem č. 255/1946 Sb. Tímto orgánem je Ministerstvo národní obrany. Soud prvního stupně proto správně vycházel z citovaného osvědčení, jehož věcnou správnost v tomto řízení nemůže přezkoumávat.

Navrhovatel požaduje zařazení do I. skupiny účastníka odboje také s odůvodněním, že v boji se stal invalidním a jeho invalidita trvala ku dni vzniku nároku na invalidní důchod. V tomto směru je rozhodnutí o nároku navrhovatele závislé na odborném lékařském posouzení jeho zdravotního stavu. V řízení o dávku důchodového zabezpečení zdravotní stav občanů posuzují místně příslušné posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Soud prvního stupně proto postupoval správně, když vycházel z posudku posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v B. ze dne 6.1.1992; komise podala posudek v řádném složení na základě lékařské dokumentace navrhovatele. Přihlížela k obsahu dávkového spisu navrhovatele a k jeho výpovědi před soudem. Dospěla k závěru, že navrhovatelova invalidita vznikla v souvislosti s odbojovou činností, netrvala však nepřetržitě (ani jako částečná invalidita) ku dni vzniku nároku na důchod. Navrhovatel se ve smyslu ustanovení § 59 odst. 2 písm. a) bod 4 zákona č. 100/1988 Sb. sice stal v boji invalidním (70 % ztráty výdělečné schopnosti a pobírání požitků válečného poškozence), ale později nebyl plně ani částečně invalidní. Ztráta výdělečné schopnosti byla hodnocena v roce 1947 již jen 40 % a v roce 1952 dokonce pouze 30 %. Navíc vzhledem k původnímu zaměstnání před odbojovou činností a zaměstnání po úrazech nevykonával méně kvalifikovaná zaměstnání, ale dokonce více kvalifikovaná zaměstnání. Nikdy nepracoval za zvlášť ulehčených pracovních podmínek a po úrazu neměl značně ztížené obecné životní podmínky. Posudková komise vycházela z obou zranění navrhovatele z 20.12.1942 a z 9.4.1945 a dospěla k závěru, že pro zhoršení následků těchto úrazů byl navrhovateli přiznán v roce 1967 částečný invalidní důchod a v roce 1970 plný invalidní důchod. Posudek posudkové komise je úplný a přesvědčivý, a proto z něho vycházel i odvolací soud.

Byl-li účastník odboje poživitelem invalidních zaopatřovacích požitků podle zákona č. 164/1946 Sb., o péči o vojenské a válečné poškozence a oběti války a fašistické perzekuce, neodůvodňuje tato skutečnost sama o sobě zařazení takového účastníka odboje do I. skupiny. I když podle tohoto zákona šlo o zaopatření invalidů, v němž nárok na invalidní zaopatřovací požitky byl podmíněn poškozením zdraví, které bylo příčinou ztráty nebo snížení výdělečné schopnosti a k němuž došlo za okolností v zákoně blíže vymezených, nelze jen na základě té skutečnosti, že v rámci zaopatření invalidů byly účastníkům odboje přiznány zaopatřovací požitky označené jako invalidní důchod, dospět k závěru, že tento účastník odboje byl invalidní ve smyslu předpisů o důchodovém pojištění (důchodovém zabezpečení) a že splňuje podmínku pro zařazení do I. skupiny účastníků odboje. Nároky na invalidní zaopatřovací požitky podle zákona č. 164/1946 Sb. nebyly podmíněny existencí invalidity, nýbrž ztrátou nebo snížením výdělečné schopnosti. Šlo o odškodnění určité škody na zdraví, aniž bylo třeba zkoumat skutečnou pracovní schopnost postiženého občana k výkonu určitého zaměstnání, případně i následnou hospodářskou škodu. Poživitel invalidních zaopatřovacích požitků splňoval podmínky pro zařazení do I. skupiny účastníků odboje, byl-li mu tento důchod před 1.1.1957 přiznán pro ztrátu výdělečné schopnosti alespoň o 65 %, takže se od 1.1.1957 tyto invalidní zaopatřovací požitky považují za invalidní důchod podle ustanovení § 81 zákona č. 55/1956 Sb., a za dalšího předpokladu, že invalidita vznikla uvedeným kvalifikovaným způsobem a trvala, byť i jen v rozsahu částečné invalidity, až do vzniku nároku na důchod. O takový případ u navrhovatele nešlo. Ve všech ostatních případech přiznání invalidních zaopatřovacích požitků podle zákona č. 164/1946 Sb. je nutno zjišťovat, zda účastník odboje jako poživitel invalidních zaopatřovacích požitků se nestal kvalifikovaným způsobem alespoň částečně invalidním podle zákona o sociálním zabezpečení a zda částečná invalidita trvala nepřetržitě až do vzniku nároku na důchod. V tomto řízení takto soud prvního stupně postupoval a z posudku zákonem povolané posudkové komise zjistil, že u

navrhovatele nešlo po snížení - ztrátě pracovní schopnosti ze 70 % na 40 % a později na 30 % v roce 1952 nadále ani o invaliditu ani o částečnou invaliditu do vzniku nároku na částečný invalidní důchod v roce 1967.

Navrhovatele jako účastníka odboje proto nelze zařadit do I. skupiny podle ustanovení § 59 odst. 2 písm. a) bod 4 zákona č. 100/1988 Sb., protože se sice stal invalidním za okolností uvedených v tomto ustanovení, avšak tato invalidita, a to alespoň částečná, netrvala ke dni vzniku nároku na důchod.

V řízení nebylo prokázáno, že navrhovatel jako účastník odboje změnil pro zdravotní postižení, které utrpěl v souvislosti s odbojovou činností, své dosavadní zaměstnání, a proto v jeho případě nelze postupovat podle ustanovení § 60 zákona č. 100/1988 Sb. a zjistit jeho průměrný měsíční výdělek pro výpočet důchodu, pokud by to bylo pro něj výhodnější, z hrubých výdělků stejně kvalifikovaných zdravých pracovníků z povolání, jež účastník odboje dříve vykonával. Z výpovědi navrhovatele vyplývá, že absolvoval dvě školy, byl na praxi a poté dělal kurz na inspektora pojišťovny, který byl přerušen okupací. V roce 1946 založil továrnu na uzeniny a v roce 1947 se stal ředitelem této továrny, později studoval Vysokou školu politickou, v letech 1950 -1953 byl vedoucím provozu šroubáren a od roku 1954 byl vedoucím závodní kuchyně dolu v Š. V roce 1958 založil podnik K., kde pracoval do roku 1964. Naposledy pracoval v Akademii věd jako poradce a přednášel o dějinách Velké Moravy.

Po přezkoumání napadeného rozsudku soudu prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že navrhovatel má nárok na invalidní důchod účastníka odboje IV. skupiny, protože jeho odbojová činnost trvala po dobu kratší než jeden rok (§ 59 odst. 1 a 2 písm. d/ bod 1 zákona č. 100/1988 Sb.). Protože jeho invalidita vznikla v souvislosti s odbojovou činností, posuzuje se podle ustanovení o invalidním důchodu při pracovním úrazu (§ 63 odst. 4 zákona č. 100/1988 Sb. ve znění před účinností zákona č. 235/1992 Sb.). Nejvyšší procentní výměra starobního a invalidního důchodu účastníka odboje činí 100 % průměrného měsíčního výdělku, uvedeného v § 24 odst. 5 a 6, popřípadě § 31 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb.; to však neplatí, jde-li o starobní nebo invalidní důchod náležící v nejnižší výměře (§ 64 odst. 4 zákona č. 100/1988 Sb. ve znění zákona č. 37/1993 Sb.). Posuzování invalidity navrhovatele podle ustanovení o invalidním důchodu při pracovním úrazu nezvýší jeho důchod, neboť ani poté nedosahuje nejnižší výměry důchodu účastníka odboje IV. skupiny (v r. 1971 mu byl upraven invalidní důchod na částku 400 Kč měsíčně jako invalidní důchod v minimální výměře ve smyslu ustanovení § 28 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., když invalidní důchod vypočtený z průměrného měsíčního výdělku 549,02 Kč, stanoveného za roky 1963 až 1966 a za 19 roků zaměstnání včetně přičtení doby, nedosahoval této částky). Protože však navrhovatel podal žádost o úpravu důchodu účastníka odboje u orgánu sociálního zabezpečení 5.9.1990, přísluší mu úprava jeho invalidního důchodu účastníka odboje IV. skupiny již od 5.9.1987 (§ 95 odst. 1, 2 zákona č. 100/1988 Sb.), nikoli až od 15.10.1987.

Soud prvního stupně zrušil přezkoumávané rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení s právním názorem, aby tento orgán vydal nové rozhodnutí, ve kterém navrhovateli upraví invalidní důchod podle ustanovení § 63 odst. 4 v souvislosti s ustanovením § 30 odst. 7 zákona č. 100/1988 Sb., neboť navrhovatelova invalidita vznikla v souvislosti s odbojovou činností. Právní názor soudu prvního stupně je sice správný, nepovede však ke zvýšení invalidního důchodu navrhovatele. Odvolací soud dospěl k závěru, že rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení není zákonné potud, že neupravil důchod navrhovatele jako nejnižší důchod účastníka odboje IV. skupiny již od 5.9.1987, ale až od 15.10.1987. V řízení o opravných prostředcích proti nepravomocným rozhodnutím správních orgánů (§ 250l odst. 1 o. s. ř.) soud přezkoumávané rozhodnutí buď potvrdí nebo zruší (§ 250q odst. 2 o. s. ř.). Zruší-li soud rozhodnutí správního orgánu, je správní orgán při novém projednání vázán právním názorem soudu (§ 250r o. s. ř.). Právním názorem ve smyslu tohoto ustanovení není celé rozhodnutí soudu, nýbrž jen ta jeho část, která je v přímém vztahu k řešení konkrétní důchodové věci a v

důsledku toho i ke zrušení původního rozhodnutí. Odvolací soud nemůže ve svém rozhodnutí měnit závazný právní názor vyslovený v rozhodnutí soudu prvního stupně. Odvolacímu soudu proto nezbylo, než rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení, v němž tento soud, nedojde-li ke změně skutkového stavu, zruší rozhodnutí orgánů sociálního zabezpečení se závazným právním názorem ve smyslu ustanovení § 250r o. s. ř., že navrhovateli přísluší úprava jeho invalidního důchodu na minimální invalidní důchod účastníka odboje IV. skupiny od 5.9.1987.

V novém rozhodnutí rozhodne soud prvního stupně i o nákladech tohoto odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).